

Susan Nicols

Oversatt til norsk av Martin Plassen

Den blinde emmigranten

Originalens tittel: "The Blind Immigrant"

Ole Gunderson, født 1852, fra Folldal, reiste våren 1887 til Amerika med hele familien sin. Dette stykket er skrevet av en av hans etterkommere og skildrer tilværelsen deres i Amerika.

Forfatterens² forord:

Jeg vokste opp og har bodd nesten hele livet i de trygge omgivelsene til Plateau Valley. Jeg har stor respekt for pionerer som mine oldeforeldre, Ole og Mary Gunderson, som viste slik styrke og mot ved å skape seg ny tilværelse. De bragte sine barn over havet og kjempet imot utrolige odds for å gjøre sine drømmer til realiteter. Arven mine oldeforeldre har gitt meg er den om kjærlighet, røtter og drømmens kraft. Denne arven av styrke, mot, røtter og drømmer gir jeg videre til mine barn, Carrie, Chuck, og Lisa Nichols.

Jeg ønsker også å takke følgende mennesker for deres hjelp, tålmodighet og kjærlighet; Edwin og Norva Gunderson, Evelyn Heuschkel, Eleanor Nichols, Carrie, Chuck og Lisa. Takk også til mine studen-

ter Kurvin Willis og Eric Mena for deres kunstneriske bidrag.

Plateau Valley

Dette området, forlagt til den vestre delen av Colorado, er omgrenset i nord av "the Battlements" (brystvern med murtinder), og i sør av Grand Mesa (store platåfjell). Engang en del av Ute Indianer Reservat, senere åpnet for nybyggere sent på 1870-tallet. Ifølge en lokal legende, beordret USA's regering Ute-indianerne ut av dalen i 1879. Indianerne halte ut tiden med det påskudd at de ikke klarte å fange inn hestene sine. De forlot dalen høsten 1881, og tente på gresset etter seg idet de dro.³

Plateau Valley er et mangfoldig landskap, fra lavlands sagebrush (malurt-art) til asp- og furukledte fjellsider. Dette var ste-

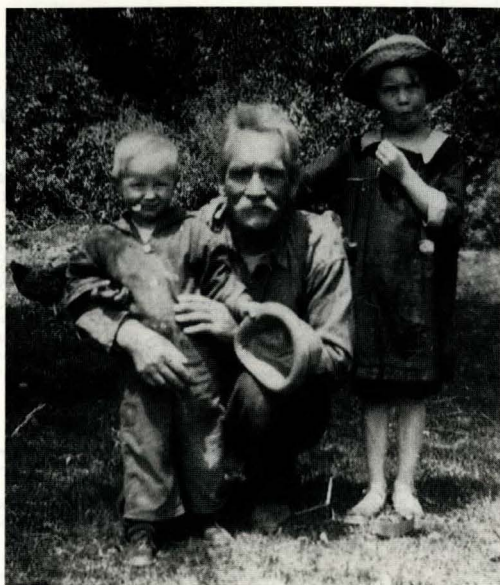
det som Ole og Mary Gunderson valgte å bringe sin familie våren 1888. Det skulle bli det landet som Ole Gunderson lærte å kjenne gjennom følelsen av jord gjennom hendene, den friske luften, og via beskrivelsen han fikk fra sin kone og barn.

Reisen til Amerika

Ole Gunderson, sønn av Gunder og Ingeborg, ble født 16. desember 1852 i Follaldal, Norge, hvor han tilbragte sin barndom. Som ung mann arbeidet han to år i tømmerindustrien i Sverige, deretter flyttet han tilbake til Follaldal for å arbeide i gruvene. Ole giftet seg med Mary Evans (no: Marit Evensdatter Bihaug, født 2. mai 1849) i 1873.⁴ De skapte seg en familie i Follaldal, da de fikk tre sønner der; Georg (no: Gunder, født 10. mai 1874), Edwin (no: Even, født 12. mai 1878) og Tom, som døde som spebarn.⁵

Gunderson-familien bestemte seg for å forlate Norge tidlig i 1882. Ole sluttet i gruva med det formål å reise til Amerika, men to dager senere ble han innkalt igjen for noen dagers arbeid. Når han gikk inn i gruva den siste dagen, eksploderte en dynamitt-ladning av en eller annen merkelig grunn like i ansiktet hans. Eksplosjonen ødela synet hans totalt, og skadet ham stygt ellers også. Ole sa aldri siden mye om uhellet unntatt at arbeid var vanskelig å få, og at mange uforklarlige uhell skjedde på den tiden. Han var heldig som overlevde mens andre hadde omkommet.⁶

Gruveselskapet betalte kun en brøkdel av legeringen og fra da av ble det en familiesak å overleve. I åtte års alderen gikk unge Georg på arbeid til forskjellige typer jobber for å støtte opp under familie-økonomien. Selv om han ikke var fullstendig restituert, returnerte Ole til arbeid i gruvene innen få måneder. Den eneste jobben han var istand til å gjøre uten synet, var å sortere malmen med hendene, og å mate knuseren. Det ble Edwin's an-

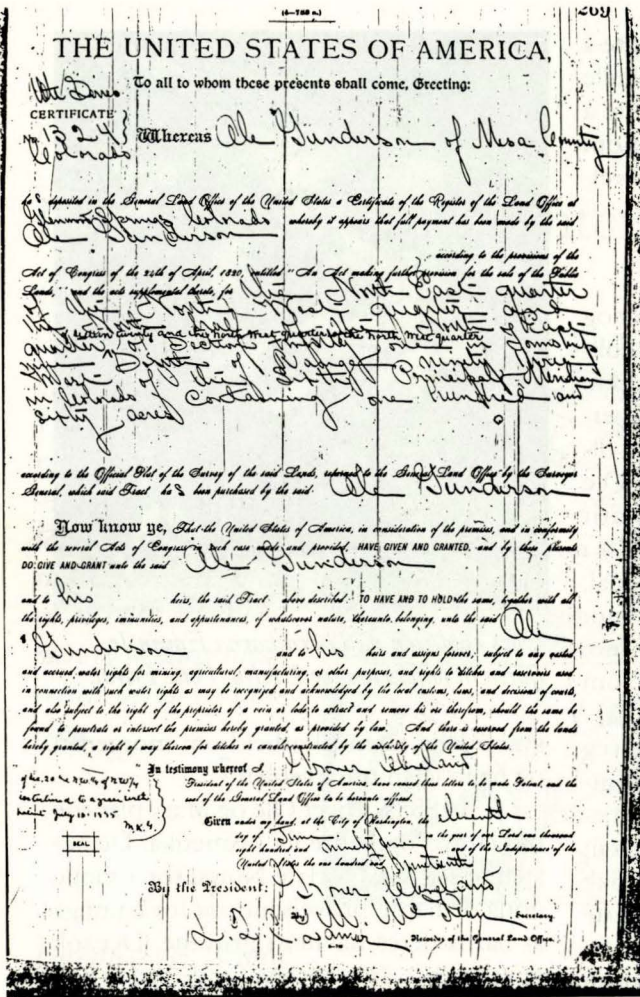

Ole Gunderson med barnebarna Edwin Jr. (faren til forfatteren) og Evelyn. Foto: Privat.

svar å lede faren til arbeid om morgenen og hjem igjen om kvelden.⁷

I 1885 fornyet Ole og Mary planene om et nytt og bedre liv i Amerika. De bestemte seg for å forlate Norge for å slippe unna de harde prøvelsene, og for å unngå at barna deres havnet i gruvene. Det tok ytterligere to år i gruvene før de hadde nok penger til den store reisen. Tidlig i 1887 gikk Ole hjem fra gruva for siste gang, klar for å ta med seg familien sin til Amerika hvor han hadde planer om å treffe sin bror John i Colorado.⁸

Familien gikk ombord i Amerika-skipet og forlot Norge i 1887, og snudde ryggen til et liv som Ole sjelden snakket om siden. Dersom noen spurte, svarte han "Hvorfor skal jeg snakke om et liv som nesten sultet min familie til døde?"⁹ Lite er kjent om selve reisen, unntatt at isfjellene i sjøen truet det gamle skipet, der de slet malingen av skipssiden mens skipet tvang seg frem sakte gjennom kalde farvann. Familien ankom Amerika på øya Ellis Island ved New York.¹⁰

Kopi av landeiersertifikat utstedt til Ole Gunderson, 11.juni 1895.

Den første tid i Amerika

Fra New York reiste familien videre med tog til en gård nær North Platte i Nebraska, hvor de bodde hos Mary's søster og hennes mann. Denne flate og tre-løse prærien med sine varme, tørre sommervinder var en himmelvidt forskjellig tilværelse fra deres gamle hjem på andre siden av havet.¹¹ De bodde der et år, mens de lærte seg engelsk og ble mer kjent med den amerikanske levemåten. Mens de var der arbeidet guttene meget hardt for å

gjøre opp for familiens kost og løssi. De ble satt på store arbeidshes-ter for å passe melke-kuer fra sol-oppgang til solnedgang. De lærte raskt at dersom de gikk av hestene klarte de ikke å komme opp igjen, så det ble lange dager i salen mens de red etter kveget.¹²

Tidlig på våren i 1888 plantet de mais, og satte gresskar og squash mellom mais-plantene. Da de trodde de var ferdige, dro onkelen deres til byen for hente mer mais de kunne plante. Guttene hadde hørt at de skulle dra om noen få dager, så de tok den siste sekken med mais og gravde den ned i et hull. De tilbragte deretter de neste dagene ved elven hvor de lekte, mens alle andre trodde de arbeidet hele dagen på maisåkrene.¹³

Familien forlot Nebraska med retning Colorado våren 1888. De var utsatt for en tog-ulykke nær Salida i Colorado. Mary ble skadet (omfang og type skade ukjent) og seks av de åtte jernbanevognene ble ødelagt. De mistet nesten alle eiendeler i uhellet.¹⁴ De gikk ombord i et bergingstog, og reiste

gjennom Leadville til Glenwood Springs hvor John møtte dem med vogn og følge. De tilbragte en natt nær New Castle, en gruveby av telt og salooner. Den siste delen av reisen dro de langs kjerresporet fra Silt til Plateau Valley, hvor John hadde lagd sitt hjemsted ved Brush Creek (creek=elv, bekk).

John hadde planlagt at broren skulle bygge sitt hjem like ved hans eget (senere kalt "the Griffith place"), men flom i Buzzard Creek forhindret dem i krysse elven. Ole steg ut av vognen, lyttet til beskrivelsen av omgivelsene, følte på jorden med sine hender og kjente lukten av sagebrush. Prøvelsene og fordelene ved et nytt liv lå

foran dem, et liv som skulle gi både motgang og eventyr for en blind emigrant.

Det første hjem

Familien camperte ved bredden av Buzzard Creek og bestemte seg for at dette skulle bli deres nye hjemsted. Ole gjorde krav på familiens første 160 acre på grunnlag av "the Homestead Act" av 1862 (Patent No. 1324).¹⁵ Denne traktaten legaliserte fordelingen av offentlige landområder til privat bruk, og krevde at nybyggerne (statsborgere av USA eller noen som hadde planer om å bli det) bebodde, kultiverte og forbedret området på 160 acre (1 acre = 4047 m²). Etter å ha bodd og dyrket stedet i 6 måneder, kunne man kjøpe området for \$1.25 per acre.¹⁶

Familien Gunderson lærte seg mange erfaringer som pionerer gjennom prøving og feiling de første årene. De bodde i telt de første månedene mens Ole bygde det første tømmer-huset. Mary og guttene ledet Ole til trærne, som han plukket ut etter størrelsen på stammene. Deretter hugget han dem og barket dem med øksen. Ole satte opp en to-roms tømmerhytte med hjelp fra broren, og hytten tjente som familiens hjem i mange år.¹⁷ Senere brukte de samme prosedyre for å bygge låve, innhegning og gjerder. Det ble sagt at Ole felte to trær nøyaktig over Buzzard Creek slik at de kunne lage en bro over.¹⁸

Ved siden av å arbeide på hytta, måtte familien starte å bearbeide jorden og beplante den. Ole, Mary og de to sønnene arbeidet med hakker og spader for å fjerne sagebrush og eik fra de slake dalsidene, og kuttet gress for vinterfôr med håndsigg langs bunnen av dalføret.¹⁹

En kamp for mat og klær

Denne første sommeren kjøpte Ole og Mary tre melkekuer. Kuene ga dem fløte som Mary lagde kjernesmør av, som hun tok med seg til New Castle for å selge til

gruvearbeidere som arbeidet i Elk Mountain Kull Gruve.²⁰ Mary holdt smøret friskt og kaldt ved å stoppe ved hver eneste liten bekk langs ruten og fukte håndklærne som dekket smøret. Denne ekstra innsatsen sørget for en stor etterspørsel av smøret blant gruvearbeiderne.²¹ Disse reisene ble en familieekspedisjon; guttene kjørte kjerra, Ole hjalp til å kontrollere de unge hestene og å dytte vogna opp de verste bakkene. Pengene de fikk fra salget av smør ble brukt til å kjøpe nødvendig mat og utstyr.

Kostholdet var til dels svært enkelt det første året. De dyrket frem en flekk med poteter. Familien eide ingen rifle, så de var avhengig av naboer som kom forbi og kunne forsyne dem med kjøtt fra de overveldende hjorte-flokkene. Dette hadde sine ulemper. Familien Gunderson visste ikke at viltkjøttet trengte å henge noen dager før man kunne spise det, så de spiste seg mette og fikk kjenne konsekvensene av dette i flere dager etterpå, en pionerlærdom som ble lært på den tungvinte og harde måten.²²

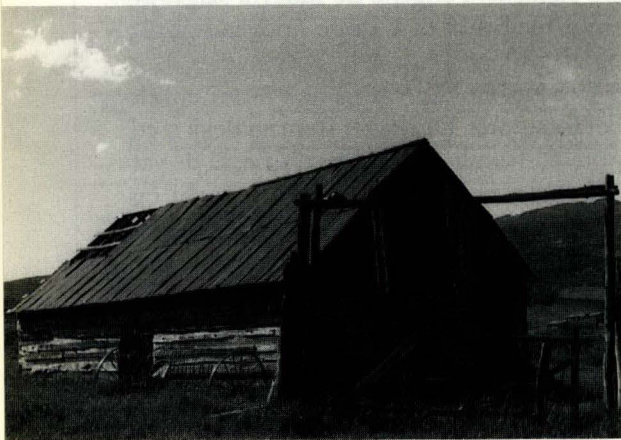
Mary fikk seg en annen lærepenge når hun bestemte seg for å lage hjorteskinnbukse til guttene. Hun lagde buksene av råhud, uten å vite at skinnen trengte å bli herdet og garvet før det ble tatt i bruk. Etter noen få dager var buksene stive og kunne stå av seg selv. Guttene hatet disse buksene, men var nødt til å bruke dem - det var alt de hadde. Uten at foreldrene visste det, prøvde guttene alle muligheter for å lage hull i buksene. De snek seg inn på låven og brukte hvert ledig minutt til på omgang å sitte på slipesteinen samt å sveive den rundt. Men de klarte ikke å få hull.²³

Et rikt liv

Våren 1889 var svært lovende. Hver ku fikk en fin og sunn kalv. En av kyrne fødte kalven på feil side av elven. Ole krysset elven ved hjelp av en tømmerstokk og

Bildene er tatt på det opprinnelige nybyggerstedet til Gunderson, slik det så ut i juli 1994.

bar kalven tilbake til innhegningen.²⁴ To av kyrne ble brukt til melkekyr, mens den tredje ga melk til kalvene. Mary hadde gjennopptatt smørproduksjonen for salg i New Castle inntil to kyr døde. De hadde spist ridderspore (også kalt torskemunn), en nydelig, men dødelig vårblomst.²⁵

Livet var rikt og mangfoldig gjennom våren og sommeren. Etter at Ole kjøpte seg en Sharpsrifle, kunne han sørge for at familien fikk kjøtt. Jakten ble dog noget spesiell for Ole, Georg og Edwin. Rifla var for tung til at guttene kunne bære den, så det måtte far gjøre. Når guttene fikk øye på en hjort, knelte Ole ned og la geværet mot sin skulder, mens guttene sto bak ham, siktet inn og fyrte av geværet.²⁶

Arbeidet fortsatte på jorda gjennom våren og sommeren. Store arealer ble rensket for sagebrush, eikebusker og steiner. Jorda ble deretter beplantet med små frø-

korn, mais og nytt gress, noe som alt krevde vanning. Ole etablerte en hovedåre med vann rett fra Buzzard Creek for å besørge vanningen av åkrene. Å grave grøftene var en ny utfordring for Ole. For å få riktig hellning og flyt i grøftene stod han barføtt i det kalde vannet og følte vannet kjølne føttene. For videre framdrift sørget han for å merke ut i landskapet hvor grøftene skulle ligge, som han og guttene deretter gravde ut i passe dybder.²⁷

Kvegmerking

Ole utvidet buskaper med kalver kjøpt fra både små lokale kvegrøkttere og fra store kvegfarmere. Mange av de store kvegdriftene arbeidet seg oppover i dalen fra ørknene i Utah på våren, på vei til sommerbeite oppe i høylandet. Noen av de store kvegdriftene på vei gjennom dalen på denne tiden innkluderte Dudes, J. F. Brink, Bogarts og Harrison.²⁸

Ettersom antall kveg som gresset i den åpne dalen økte, begynte de tidlige nybyggerne å registrere kvegmerkene sine gjennom Colorado State Brand Office. Merkene stadfestet eierskapet til kveget og gjorde identifisering lettere ved høst-innsamlingen. Loven krevde at hver kvegeier registrerte sitt kvegmerke hos "County

Clerk and Recorder “(fylkes-sekretæren) og hos staten. Noen av de tidlige merkene som ble registrert i 1988 og i 1989 inkluderte Hawhursts boks-merke “□”, David Andersens A-strek-en “ $\frac{A}{T}$ ”, Bill Kenneys “WK”, John Durants triangel “Δ”, John Browns åpne H “| |”, og Sam Higgins “SK”.²⁹ De store kvegdriftene som kom gjennom dalen fra Grand Valley og østre Utah i løpet av sommeren gikk under merker som Nuckols strek-X “-X”, og Box Spur “ \square ”, Brinks “B”, Harrisones trestrekers H “H”, og Bill Ditmans med sin “/VP”.³⁰

Gunderson familien trengte et kvegmerke og et øremerke for å identifisere sin stadig økende kvegflokk som gikk fritt sammen med annet kveg i dalen. 10. juli 1899 registrerte derfor Ole sitt merke “OEL” og en “skråning i overkant” som øremerke ved statssekretæren gjennom Colorado State Brand Book.³¹

Tilværelsen og livet gikk greit for Gunderson familien. Guttene kom seg til skole enten på hesteryggen eller på ski. De gikk på skolen i Vega eller Clover fra senhøstes til tidlig vår. De gikk begge ut åttende klasse der. Ole følte at utdanning var viktig både for sine sønner og for andres barn. Senere var han med på å starte opp og bygge Highberger-skolen like ved farmen.³²

I mai 1899 startet George opp to selvstendige småbruk med hjelp fra Edwin. Begge stedene lå ved Collierelven, en på 40 acre og en på 160 acre, nord for Buzzard, tre miles (en engelsk miles=1609 meter) fra hjemstedet. Det var ikke mange ledige plasser igjen langs vann, når George gjorde krav på disse to områdene etter loven om gårdsbruk av 1862 (Patent nr 1535 og 1536).³³ Georg og Edwin arbeidet sammen med å bygge et tømmer-hus, gjerde rundt eieendommene, og klargjøre jordene for dyrking, slik loven krevde at de måtte. Georg var ikke interessert i jordbruk og dyrking, så

han overlot detaljene rundt jordbruket og kvegdriften til Edwin. Georg likte et mer bekymringsfritt liv ved å arbeide for andre eller på ranchen. Dette opplegget fortsatte opp gjennom årene ettersom ranchen fortsatte å vokse og velstanden økte.

Marys bortgang

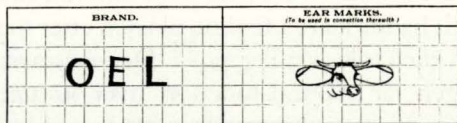
Tidlig i året 1900 begynte Mary's helse å skranke. Det var som om hun aldri helt hadde klart å friskne til igjen etter togulykken tolv år tidligere.³⁴ Den nærmeste legen var i Grand Junction, over 40 miles (60 kilometer) borte. Mary ble lagt på madrass i vognen og Ole holdt henne i fanget på den lange tøffe turen til DeBeque hvor hun ble satt på toget til Grand Junction. Legen var ikke i stand til å gjøre noe for henne der. Så derfor ble hun sendt hjem igjen, og hun døde 17. februar det året. For Ole var tapet av henne adskillig hardere å bære enn når han mistet synet.³⁵

Ole og Edwin fortsatte å bo på hjemstedet etter Mary's bortgang. Ole tok over matlagingen og husstellet. Han likte spesielt godt når høsten satte inn i dalen. Cowboys bodde tidvis på ranchen, og han agerte vert og serverte kaker og lyst brød som få kunne matche, og hans kjøtt og ris-retter var svært godt likt.³⁶ Han likte å ha gjester. Han fortalte en gang om en gjest han hadde latt overnatte etter et bedre måltid. Etter at gjesten hadde ridd videre, kom loven ridende inn på ranchen på jakt etter samme mann. Lov-mannen returnerte noen dager senere uten den fredløse, som hadde unnsuppet gjennom Utah.³⁷

Ole, Edwin og George fortsatte å utvide buskapen. 26. desember 1901 registrerte George sitt eget merke; Bar-G-Bar; “-G-”, i staten Colorado.³⁸ To år senere, i februar 1903, fylte Ole ut en av de første tillatelsene om kveg-beiting utstedt i Colorado. Han fikk tillatelse til å la 100 kveg få beite på området kalt “Battlement Mesa” fra 1. april 1903 til 15. november samme

STOCK BRAND.

Know all Men by these Presents, That
 of Ole Gunderson in the County of Mesa
 and State of Colorado, desiring to avail himself of the provisions of an Act of the Twelfth General Assembly of the State of Colorado, entitled "An Act to Provide for the Branding and Marking of Live Stock, for Taxing Brands and Marks and for the Recording of Brands and Marks, to Prevent the Defacing of Brands and Marks, to Provide Penalties for Violations thereof, and to Repeal all Acts and Parts of Acts in conflict herewith," Approved April 6, A. D. 1899, do hereby make, execute, verify and forward to the Secretary of State of the State of Colorado, in accordance with the provisions of the Statutes of the State of Colorado in such case made and provided, a certain fac-simile of a brand duly recorded in the State Brand Book in the office of the Secretary of State of the State of Colorado on or prior to the 6th day of April, A. D. 1899, and now used by Ole Gunderson for the purposes of marking and branding live stock in the State of Colorado, and which Ole Gunderson now claims the exclusive right to use. The following is a fac simile of said device or brand, viz:

In Witness Whereof, I have hereunto set my hand and seal, this 10th day of July, A. D. 1899.

STATE OF COLORADO,
 COUNTY OF Mesa } ss.

Ole Gunderson
 of lawful age, being Ole Gunderson first duly sworn, on oath depose and say, as follows: I now the lawful owner of and have the exclusive right to use a certain device or brand used for the purpose of marking and branding live stock in the State of Colorado, a fac simile of which is set forth in the foregoing instrument; the said device or brand is Ole Gunderson brand, and it was duly recorded in the State Brand Book in the office of the Secretary of State of the State of Colorado, on or prior to the 6th day of April, A. D. 1899.

Subscribed and sworn to before me this 10th day of July, A. D. 1899.
 My Notary Public commission expires 1st day of July, A. D. 1900.

Kopi av "Stock Brand Certificate", utstedt til Ole Gunderson 10. juli 1899.

år.³⁹ Tillatelse for å la hester og kveg få beite var påkrevet etter at Kongressen innførte loven om dette i juni 1897, og utvidet loven ytterligere den 23. desember 1901. Lovgivningen og reguleringene avsluttet den tidligere praksis med å la kveg og hester få beite fritt. Den nylig innførte loven krevde bevis på eierskap, og begrenset antall kveg som hver ranch kunne ha på regjerings-eide landområder. I januar 1904 søkte Ole om en utvidelse av sin beite-tillatelse, og fikk godkjent denne med en total tillatelse på 150 kveg.⁴⁰

Ettersom antall kveg økte, økte også

behovet for landområder. Edwin startet opp et selvstendig småbruk i landområdet rett sør for det opprinnelige området. 27. desember 1909 søkte Edwin om 160 acre som tilleggsområde under Nybygger-deklarasjonen (Patent Nr. 99124).⁴¹ Med hjelp fra sin far og bror bygde han en liten tømmer-koie, og begynte utbedringen av stedet.⁴² Stedet ble bygget som beiteområde for kveget, så gjerder ble bygget for å samle området mot hjemstedet for enkel tilgang.

Borgere av USA

På denne tiden ble Ole og Edwin borgere av USA (deres statsborgerbrev var gått tapt i en brann).⁴³ Georg gikk glipp av seremonien. Han var av den typen som ikke sa nei til en dram eller to. På seremonidagen hadde han en fuktig utskielse i byen og "mistet retningsansen fullstendig".⁴⁴ Dette skulle senere koste ham kveg-tillatelsen. Denne ble tatt fra ham før den andre verdenskrig av regjeringen fordi han ikke var borger av USA.⁴⁵

George hadde en bekymringsfri sjel, som noen ganger kunne føre ham opp i trøbbel. En gang på vei tilbake fra Silt for å kjøpe dagligvarer, stoppet han for å ta noen drammer sammen med noen menn han nettopp hadde truffet. Ved solnedgang red han videre hjemover. Etttersom stupmørket kom over ham, bestemte han seg for å stoppe for natten og campere ute. Han fant en hyggelig liten åpning med elven rett ved siden av, og siden hesten likte seg der, slo han leir. Neste morgen våknet han og fant ut at han hadde slått leir 75 yards (ca 70 meter) fra sin egen tømmer-hytte.⁴⁶

Retur til gamlelandet

Ole bestemte seg for å reise til Norge igjen på våren i 1911. Familien klarte seg på egen hånd: Edwin hadde annonsert sin forlovelse, George klarte seg bra, og John hadde solgt og flyttet videre. Ole var nå klar for å returnere til hjemlandet, kan-

skje for godt. Edwin ble med Ole på turen. De besøkte Sverige og Norge i løpet av sommeren og høsten, men når Edwin returnerte til USA hadde han Ole med seg. Han hadde funnet ut at gamlelandet hadde forandret seg for mye mens han var borte.⁴⁷ Martin Gunderson (i Norge: Martin Mikkelson Plassen), Oles nevø, ble med dem tilbake til USA.

Edwin gifter seg

Ole, Edwin og Martin reiste til Colorado City, hvor Edwin giftet seg med Ruth Kesterson den 23. november 1911.⁴⁸ Edwin fikk bli igjen med sin brud, mens Ole og Martin returnerte til Plataeu Valley hvor Ole umiddelbart begynte å utvide familie-hjemmet. Dette inkluderte en ny hall og et rom til seg selv.⁴⁹

Når Edwin og Ruth returnerte, forvandlet hun ungkarsboligen til et hjem igjen, og hjalp Edwin med å ta vare på Ole. Ettersom de fortsatte å drive gården, arbeidet de kontinuerlig med å utvide gården og beiteområdene. I 1912 ervervet Edwin og Ole Dinwiddle-gården fem miles øst for Collbran og etablerte nok et selvstendig småbruk.

Et nytt småbruk

Dette siste småbruket ble etablert på grunnlag av ødemarks-traktaten av 1877. Traktaten autoriserte oppdyrkingen av 640 acre store arealer av tørre land-områder. Edwin registrerte sitt krav, bygde en tømmer-koie for sin familie, og begynte opparbeidelsen av det nye landområdet (Patent nr 039617).⁵⁰ Edwin og faren flyttet fram og tilbake mellom gården ved Buzzard Creek og den nye gården på Dinwiddle i to år, inntil det nye huset ved Dinwiddle var ferdig.⁵¹

I tillegg til å bygge det nye huset, installerte Ole et Delco lysanlegg som sitt spesialprosjekt. Han hadde problemer med å forstå elektrisiteten, og trodde at elektri-

CATTLE AND HORSE GRAZING PERMIT.

No. 142 ACT OF JUNE 4, 1907.

Department of the Interior,
GENERAL LAND OFFICE,
Washington, D. C., January 30, 1904.

Under Department regulations, as amended December 23, 1901,
M. Ole Gunderson, of Collbran, Colorado,
is hereby authorized to pasture One hundred fifty (150) head of cattle
and head of horses
within the Battlement Mesa (Division 4) Forest Reserve
from April 1, 1904, to November 15, 1904;
Provided, That the animals shall not intrude upon (to which this permit does not extend) any place
of public resort or reservoir supply, nor upon any of the areas, localities, and lands designated as
follows, to wit:

Branded: left side **O E L**

This permit is issued on the conditions that the said Ole Gunderson, has, by his application No. 142, dated Dec. 17, 1903, agreed to fully comply with all and singular the requirements of any law of Congress now or hereafter enacted relating to the grazing of live stock in the forest reserves, and with all and singular the requirements of any rules or regulations now or hereafter adopted in pursuance of any such law of Congress, and that he or his employees engaged in caring for the animals while on the reserve, will extinguish all fires started by himself or by any of said employees before leaving the vicinity thereof, and to cooperate generally, so far as possible, with the forest officers and rangers in protecting the reserve from fires and depredations, and that as soon as the said animals shall enter the reserve, and thereafter, to notify the Forest Supervisor in charge of their specific location, giving a description of the range occupied: *Provided*, That this privilege is extended with no obligation or agreement to maintain an exclusive possession upon any part of said reserve to any one person or firm, nor as to adjustment of any conflict as to possession.

For a violation of any of the terms hereof, or of any of the terms of the application on which it is based, or wherever an injury is being done the reserve by reason of the presence of the animals therein, this permit will be canceled, and the animals will be removed from the reserve.

APPROVED: January 24, 1904.

J. H. Dinsell
Commissioner

Ole Gunderson
Secretary of the Interior

Kopi av "Cattle and Horse Grazing Permit" utstedt til Ole Gunderson 30.januar 1904.

siteten ville fortsette å strømme ut av lampesokkelen mens pæren var utskrudd, dersom lysbryteren sto på.⁵² Den eneste hjelpen han behøvde for å få lysanlegget til å virke, var avlesingen av målerne, slik at han visste når batteriene trengte å skiftes. Bytte av batteriene krevde at motoren ble slått av og på igjen, noe Ole klarte på egen hånd. En gang brøt maskineriet sammen, og en mekaniker ble innkalt for å reparere, men klarte ikke å finne feilen. Med hendene sine klarte da Ole å føle seg fram over hele maskineriet, og fant to tenner som manglet på en kjedetrommel. Etter at dette ble reparert fungerte anlegget og forble

kilden til lysanlegget på gården fram til elektrisiteten ble bragt frem til huset noen år senere.⁵³

Edwin fikk sitt eget kvegmerke i 1914, og benyttet fra da av "V over V strek".⁵⁴ ∇
Han hadde ansvaret for ikke bare sitt eget kveg, men Ole's og Edwin sitt også. Utpå høsten ble kveget drevet enten til Silt eller DeBeque hvor de ble satt på kvegvogner på jernbanen og fraktet til Denver. De andre mennene i dalen ble med på denne kvegdriften, og det tok da to til tre dager å krysse Upper Sunnyside til DeBeque. I to år var DeBeque det største handelsstedet i staten; den nådde toppen i 1918, deretter lå den som nummer to i ni år.⁵⁵ Edwin tok vanligvis turen til Denver og solgte kveget sitt til John Clay & Company Stock Yards. Han var borte i fire til fem dager og reiste enten med mannskapsvogn på jernbanen eller en gammel utslitt passasjerbil.

Ole, en vidsynt mann

Ute av stand til å bli med på disse salgs-turene, kompenserte Ole ved å holde seg meget godt orientert om kvegprisene. Han kunne sitere prisene på alle kvalitene av kvegekjøtt gjennom salgs-sesongen. Han kunne også regne ut høy tonnasje og priser i hodet raskere enn noen med penn og papir.⁵⁶

Han var alltid interesert i hva som skjedde ute i verden og hjemme i lokalmiljøet. Han abonnerte på avis fra Folldal i mange år, og fikk Edwin til å lese og oversette nyheter fra venner i gamlelandet. Han ordnet seg en radio på rommet sitt, slik at han kunne høre på nyheter og underholdning slik som boksekamper. Når det skulle være slike boksekamper på radioen, bragte dette lokale ungarer inn i huset, slik som Oscar Carlson og Billy VandenHovel. Evenementet foregikk på rommet til Ole, mens familien under måtte høre på latter og stamning i gulvet ovenfra.⁵⁷

På denne tiden begynte også Ole å

Ole Gunderson med barnebarna Mary og Ruth

låne ut penger til venner og naboer, slik at de kunne kjøpe landområder og kveg. Ole var alltid villig til å hjelpe de som trengte det. I 1917 hjalp han til å starte banken i Collbran som fikk navnet Stockman's Bank. Etter at banken kom i gang, satt han i styret for banken i flere år. Hans sønn Edwin kom senere til å sitte som direktør i denne banken.⁵⁸

En annen forandring for familien kom når de kjøpte sin første bil i 1917. Edwin og Ruth lærte begge å kjøre denne bilen. Edwin brukte å kjøre hele familien til kirken eller til byen. Han tok av og til bilen opp til "de øvre områder" når veiene var farbare. Når Edwin var borte var det opp til Ruth å stå for kjøringen. Hun tok med Ole dit han ville, men når de stoppet bøyde han seg over og forsikret seg om at motoren var av (nøkkelen i riktig posisjon), og at bilen sto i gear.⁵⁹

Men selv etter at de hadde fått bilen gikk ofte Ole de 8 kilometrene inn til Collbran. Merkelig nok gikk han sjelden feil når han først hadde lært seg hvordan terrenget og geografien var. Den eneste gangen han kom bort var en gang en mann

fortalte ham for moro skyld at han gikk i feil retning. Familien fant ham noen timer senere på vei hjem, etter selv å ha avslørt "moroen".⁶⁰

Ettersom tiden gikk hadde kveg-næringen sine svingninger. Gunderson-familien prøvde alltid å opprettholde kvalitets-keg med høy markedsverdi. Kveg-trendene skiftet kontinuerlig mellom populære raser, størrelser og vekt. Hereford-keg var varemerket til Gunderson-ranchen. Gjennom magre tider ble okser byttet med naboer, og i bedre tider kjøpte man inn okser utenfra for å unngå genetisk inn-avl.⁶¹ Disse bestrebelsene sikret topp kvalitet og sørget for maksimale markedspriser.

Ole, Georg og Edwin fortsatte også å utvide sine landområder. Mellom 1920 og 1936 kjøpte de over 2580 acre (1 acre=4047 m²) med land.⁶² Disse oppkjøpene forente større landområder, slik at driften ble forenklet. Senere ble områder kjøpt i Upper Sunnyside for vår-beite, og for overnattinger om høsten på vei til DeBeque for salg og videresending.⁶³ Ole begynte tidlig med sedvanen å referere til gårdene med navnene på forrige eier, eller etter navnet på mannen som startet gården opprinnelig. Det var Campbell's sted, Hutton's sted, McAlary's sted, Manspeaker's sted, og Carter's for å nevne noen.

I mars 1938 ødela en brann nesten totalt Dinwiddle-stedet. Edwin hadde reist avgårde for å spise på den øvre gården, og for å stikke innom Georg. Heldigvis så Jim Severson, en av mannskapet på ranchen, flammene mens han foret kuene. Alvorlige skader ble påført både første og annen etasje, men Ole, Ruth og barna var uten skader.⁶⁴ Huset ble gjenoppbygd rundt det rommet som motstod flammene på grunn av sine tykke tømmer-vegger.

Oles siste leveår

Ole tilbragte sine siste år sammen med Edwin, Ruth og deres fem barn, Mary, Ruth, Evelyn, Edwin jr., og Velma. Han satte stor pris på å besøke Georg, venner og familie. Han døde 10. november i 1939 ved Faith Hospital i Collbran etter tre ukers sykdom. Som gjennom hele livet, sto også da Georg og Edwin ved hans side.⁶⁵

Arven som Ole etterlot har overlevd i 104 år. Tømmer-hytta og låven står der fremdeles, vannet flyter fremdeles gjennom dikene han gravde, og kveget beiter fremdeles under den originale tillatelsen han fikk. Det lille småbruket på 160 acre er nå en progressiv keg-ranch på over 6000 acre (større enn 24 000 mål). Kveg-industrien forandrer seg fremdeles, og Gunderson-slekten møter hver utfordring uten å nøle, kanskje den største arven av dem alle.

Referanser:

1. Originaltittel: "The Blind Emmigrant", utgitt i "Journal og The Western Slope", Volume 9, Number 1, Mesa State College, vinteren 1994.
2. Susan Nichols tok historie-graden ved Mesa State College i 1993, og underviser idag ved Collbran Job Corps Center i Collbran, Colorado.
3. Donna Helen Young, et.al., *The Plateau Valley Story: A Colorful History* (1965), 1.
4. Ruth Gunderson, *Ole Gunderson, 1852-1939*, (diary, 1945), 1. (Heretter kalt kun dagbok)
5. *Grand Junction Daily Sentinel*, 11 november 1939.
6. Intervju med Edwin Gunderson, Jr., Collbran, Colorado, 26 september 1992.
7. *Dagbok*, 2.
8. *Ibid.* (samme sted)
9. Intervju med Evelyn Heuschkeel, Grand Junction, Colorado, 28. september 1992.
10. *Ibid.*
11. *Dagbok*, 2.
12. Gunderson, Jr., intervju.
13. *Ibid.*
14. *Dagbok*, 2.

- 15 *United States Government, Land Grant Certificate No. 1324, 1895 (Original petisjon, 1888).*
- 16 *Kenneth J. Sire, The Red Book, Bureau of Land Management, Phoenix, 4.*
- 17 *Dagbok, 2.*
- 18 *Helen Young, Skin and Bones of Plateau Valley Gistory (Grand Junction, CO, Wilson and Young, 1976), 55.*
- 19 *Gunderson, Jr. intervju*
- 20 *Heuschkel intervju.*
- 21 *Ibid.*
- 22 *Gunderson Jr. intervju*
- 23 *Ibid.*
- 24 *Ibid.*
- 25 *Dagbok, 3.*
- 26 *Gunderson, Jr. intervju*
- 27 *Ibid.*
- 28 *Norman Hill, "A Few Thoughts of the Early Years", dagbok av hans hånd, 1940.*
- 29 *Ruth Gunderson, dagbok anførsel av hennes hånd, mars 1934, (Heretter kalt Gunderson dagboken).*
- 30 *Ibid.*
- 31 *State of Colorado, Stock Brand Sertificate, 1899*
- 32 *Dagbok, 3.*
- 33 *United States Government, Land Grant Certificate, No. 1535 and 1536, 1899.*
- 34 *Heuschkel intervju.*
- 35 *Dagbok, 3.*
- 36 *Ibid.*
- 37 *Heuschkel intervju.*
- 38 *State of Coorado, Stock Brand Certificate, 1901.*
- 39 *United States Department of the Interior, Cattle and Horse Grazing Permit, 1903*
- 40 *Ibid.*
- 41 *United States Government, Land Grant Certificate, No. 99124, 1909.*
- 42 *Intervju med Edwin Gunderson, Jr., Collbran, Colorado, 3. oktober 1992.*
- 43 *Gunderson dagboken, 1934.*
- 44 *Gunderson, Jr. intervju (3. oktober 1992).*
- 45 *Ibid.*
- 46 *Ibid.*
- 47 *Gunderson dagboken, 1934.*
- 48 *Ibid.*
- 49 *Gunderson, Jr. intervju (3. oktober 1992).*
- 50 *United States Government, Land Grant Certificate, No. 039617, 1912.*
- 51 *Gunderson dagboken, april 1940.*
- 52 *Heuschkel intervju.*
- 53 *Gunderson, Jr. intervju (3. oktober 1992).*
- 54 *State of Colorado, Stock Brand Certificate, 1914*
- 55 *Young, 23.*
- 56 *Intervju med Edwin Gunderson, Jr., Collbran, Colorado, 7. november 1992.*
- 57 *Heuschkel intervju.*
- 58 *Gunderson, Jr. intervju (7. november 1992).*
- 59 *Heuschkel intervju.*
- 60 *Gunderson dagboken, april 1932.*
- 61 *Ibid.*
- 62 *Gunderson, Jr. intervju, 3. oktober 1992*
- 63 *Ibid.*
- 64 *Grand Junction Daily Sentinel, 4. februar 1938.*
- 65 *Gunderson dagboken, 10. november 1939.*

Adresse:

*Martin Plassen, Mortensrudveien 108,
1283 Oslo*